

Wiedza o społeczeństwie
Poziom rozszerzony

Listopad 2008

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie zadań z arkusza na poziomie rozszerzonym można uzyskać maksymalnie 50 punktów (część I – 20, część II – 10, część III – 20),
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych); uznaje się każdą inną pełną i poprawną merytorycznie odpowiedź, przyznając za nią maksymalną liczbę punktów,
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty,
- za zadania otwarte, oceniane w skali 0–1, punkt przyznaje się wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną,
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi przedstawił zdający,
- jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tylko tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), ile jest wymaganych w poleceniu,
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe) świadczą o zupełnym braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają logice udzielonej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

Zadanie	Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
1.	d		1 pkt
2.	d		1 pkt
3.	b		1 pkt
4.	d		1 pkt
5.	1. C, 2. E, 3. D, 4. B	1 pkt za wszystkie prawidłowe odpowiedzi	1 pkt
6.	1. C, 2. D, 3. A, 4. B	1 pkt za wszystkie prawidłowe odpowiedzi	1 pkt
7.	A. fałsz, B. prawda, C. prawda, D. fałsz	1 pkt za wszystkie prawidłowe odpowiedzi	1 pkt

Zadanie		Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
8.		A. prawda, B. prawda, C. fałsz, D. fałsz	1 pkt za wszystkie prawidłowe odpowiedzi	1 pkt
9.		Etap I – socjalizacja pierwotna – odbywa się w dzieciństwie w wyniku kontaktów z rodzicami i rówieśnikami, których zachowania jednostka naśladuje Etap II – socjalizacja wtórna – odbywa się w późniejszym czasie i trwa do końca życia, dokonuje się pod wpływem instytucji społecznych; jednostka ma duży wpływ na kształtowanie samego siebie	1 pkt za nazwanie etapów i 1 pkt za ich prawidłowe opisanie	2 pkt
10.	1.	Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria	1 pkt za wymienienie wszystkich państw	2 pkt
	2.	Europejski Obszar Gospodarczy (ewentualnie wspólny rynek)	1 pkt za prawidłową odpowiedź	
11.		Grupa pierwotna np.: rodzina, grupa rówieśnicza, związek wyznaniowy, naród, grupa sąsiedzka Grupa wtórna np.: partia polityczna, związek zawodowy, organizacje i stowarzyszenia społeczne, instytucje państwowe	1 pkt za podanie właściwych nazw grup społecznych i 1 pkt za podanie po dwóch przykładów	2 pkt
12.	1.	A. sejmik wojewódzki B. wójt, burmistrz lub prezydent (miasta)	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź	3 pkt
	2.	czynne prawo wyborcze – od 18 lat bierne prawo wyborcze – od 18 lat	1 pkt za prawidłową odpowiedź	
13.		A. Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu (ewentualnie Północnoamerykański Układ o Wolnym Handlu) B. Rada Europy C. Unia Afrykańska	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź	3 pkt
14.		A. Wolność wyznania (wolność myśli, sumienia i religii, zmiany swej religii lub przekonań, wolność manifestowania swej religii lub przekonań) [art. 18 deklaracji] B. Prawo do azylu (w razie prześladowania prawo do ubiegania się o azyl i korzystania z niego w innych krajach) [art. 14 deklaracji]	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź	2 pkt
15.	1.	Król Anglii Jan bez Ziemi w 1215 r.	1 pkt za prawidłową odpowiedź	2 pkt
	2.	Wolność osobista rozumiana jako zakaz aresztowania poddanego oraz odbierania mu majątku bez wyroku sądowego. Wolność osobista jako prawo do swobodnego przekraczania granic królestwa.	1 pkt za prawidłową odpowiedź	

Zadanie	Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
16.	<p>Tekst A Artykuły: 2, 32 Orzeczenie: Ustawa zgodna z konstytucją, z zasadą demokratycznego państwa prawnego oraz zasadą równości (nakazu respektowania chrześcijańskiego systemu wartości nie należy interpretować jako nakazu propagowania tego systemu. W chrześcijańskim systemie wartości są zawarte zasady etyki kręgu kultury śródziemnomorskiej, bliskie społeczności europejskiej, w tym i polskiej).</p> <p>Tekst B Artykuły: 38, 68 Orzeczenie: Ustawa niezgodna z konstytucją, z zasadą prawnej ochrony życia i zdrowia każdego człowieka (nie popełnia przestępstwa aptekarz, który z powodu awarii kasy fiskalnej sprzeda lek bez zarejestrowania tego faktu).</p>	1 pkt za właściwe wskazanie co najmniej jednego artykułu do każdej ze spraw i 1 pkt za właściwe orzeczenie	2 pkt
17.	1. 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 17	1 pkt za wskazanie wszystkich artykułów	2 pkt
	2. Tak, ponieważ Federacja Rosyjska jest członkiem Rady Europy, a członkowie tej organizacji ratyfikowali wymienioną konwencję.	1 pkt za prawidłową odpowiedź wraz z uzasadnieniem	
18.	Prawa pozytywne dają prawom człowieka lepszą ochronę, ponieważ towarzyszą im dostępne każdemu obywatelowi mechanizmy ochrony w postaci skargi do sądu lub specjalnego trybunału.	1 pkt za prawidłową odpowiedź wraz z uzasadnieniem	1 pkt
19.	<p>W badanym okresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wzrósł z 42 do 49% (o 7 pkt procentowych) odsetek osób, które uważają, że demokracja i prawa człowieka są zagrożone; – zmalał z 47 do 38% (o 9 pkt procentowych) odsetek osób, które uważają, że demokracja i prawa człowieka nie są zagrożone; – wzrósł z 11 do 13% (o 2 pkt procentowe) odsetek osób, które nie mają zdania na ten temat. <p>Należy uznać poprawną odpowiedź, jeżeli uczeń ustosunkuje się do sondażowych odpowiedzi bez łączenia ich w głosy „zgadzam się” i „nie zgadzam się”.</p>	1 pkt za podanie co najmniej dwóch tendencji i właściwą interpretację wyników badań	1 pkt
20.	Temat 1.	Punkty za poszczególne części zadania	20 pkt
	A. Przedstawienie etapów kształtowania się praw człowieka w: <ul style="list-style-type: none"> – starożytności, – średniowieczu, – nowożytności, – czasach najnowszych. 	8 pkt (po 2 pkt za odniesienie się do każdej epoki)	
	B. Omówienie uniwersalnego systemu ochrony praw człowieka, ze wskazaniem na odpowiednie instytucje ONZ, np. Radę Praw Człowieka, komitety traktatowe, Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka.	3 pkt (po 1 pkt za omówienie roli każdej instytucji)	

Zadanie	Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
20.	C. Omówienie europejskiego systemu ochrony praw człowieka na podstawie charakterystyki instytucji wybranych organizacji europejskich: – Unii Europejskiej, – Rady Europy, – Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.	3 pkt (po 1 pkt za omówienie roli każdej instytucji)	
	D. Omówienie roli co najmniej dwóch organizacji pozarządowych stojących na straży przestrzegania praw człowieka.	2 pkt (po 1 pkt za opisanie jednej organizacji)	
	E. Wykorzystanie dwóch materiałów źródłowych.	2 pkt	
	F. Praca spójna kompozycyjnie.	1 pkt	
	G. Stosowanie właściwej terminologii.	1 pkt	
	Temat 2.	Punkty za poszczególne części zadania	20 pkt
	A. Przedstawienie trzech generacji praw człowieka z podaniem ich nazw i co najmniej po trzech przykładów praw: I generacja – prawa osobiste i polityczne (człowieka i obywatela), II generacja – prawa socjalne, ekonomiczne i kulturalne (społeczne, gospodarcze i kulturalne), III generacja – prawa kolektywne (zbiorowe).	6 pkt (po 1 pkt za nazwanie każdej generacji praw i po 1 pkt za podanie co najmniej po trzech przykładów praw)	
	B. Opis pięciu różnych aktualnych przykładów naruszenia praw człowieka, np.: – łamanie praw kobiet do równego traktowania w krajach muzułmańskich (głównie w Afryce), – stosowanie kary śmierci (ChRL, USA, Iran i in.), – stosowanie tortur (USA – Guantanamo), – dyskryminacja rasowa w RPA (dyskryminowanie białej mniejszości), – dyskryminacja religijna w krajach Europy Zachodniej w zakresie zakazu używania symboliki religijnej w życiu publicznym (chusty i in.), – łamanie wielu praw człowieka w Rosji (Czeczenia) (np. porwania, bezpodstawne areszty).	10 pkt (po 2 pkt za opisanie każdego przypadku łamania innego prawa)	
	C. Wykorzystanie dwóch materiałów źródłowych.	2 pkt	
	D. Praca spójna kompozycyjnie.	1 pkt	
	E. Stosowanie właściwej terminologii.	1 pkt	